ITTHON

PARTFOGLALÁS

Ismét használható a sós-jódos forrású pesterzsébeti strandfürdő

ÚJRA MEGNYÍLT A FŐVÁROS EGYETLEN SÓS-JÓDOS GYÓGYFORRÁSÁRA ÉPÜLŐ PESTERZSÉBETI STRANDFÜRDŐ, WELLNESS- ÉS ÉLMÉNYELEMEKKEL, GYÓGYÁSZATI RÉSSZEL ÉS EGY MÉRETES STRANDTERÜLETTEL, AMELYEN A RÉGI HULLÁMMEDENCE MELLETT MOST EGY 25 MÉTERES ÚSZÓMEDENCE ÉS EGY GYEREKPANCSOLÓ IS ÉPÜLT. A DUNAI OLDALON EGYELŐRE NÁDAS KÍSÉRI, DE TALÁN LESZ EZ MÉG MÁSKÉNT.

Építészet: ARCHIKON |*Szöveg:* GÖTZ ESZTER
Fotók: BUJNOVSZKY TAMÁS

A GYÓGYVIZET 1932-BEN FEDEZTÉK FEL, MAJD AZ 50-ES ÉVEK KÖZEPÉN ÁL-TÖRÖKFÜRDŐ ÉPÜLT IDE

Nemcsak felújították, de távlatokat is adtak a fürdőnek

Pesterzsébet különleges, sós-jódos fürdője jó ideje a virágzó budapesti fürdőkultúra mostohagyereke volt, elhanyagolt állapotban, vészesen fogyatkozó látogatószámmal. Az ezredforduló után nem sokkal bezárták, és azóta a tulajdonos Budapest Gyógyfürdői és Hévizei Rt. leginkább csak raktárnak használta. Pedig nem csak a vize, de az épülete is különleges, hiszen ki gondolta volna, hogy az 1950-es évek közepén, az első, hamisítatlan szocreál (igaz, még nem házgyári) lakótelephajrá idején ál-törökfürdőt építettek ide?
A kincset érő gyógyvizet 1932-ben fedezték fel. A Duna mellett kiépített strand bérlője kutakat fúratott egy bővítés reményében, és az eredmény messze túltett a várakozásain: összesen öt kútból különböző hőfokú gyógy- és termálvíz fakadt. Ekkor létesült a strand mellett a fürdő, amit 1950 után – amikor a település Nagy-Budapest része lett – a családi házas környezet helyett egyre inkább a nagyipari munkástömegek lakásai vettek körül.

Nők és férfiak egykor váltott napokon használhatták az intézményt

A csökkentett komfortfokozatú, fürdőszobával igen ritkán rendelkező cs-lakások korszakában szükség volt tehát a fürdőre. Alighanem a külkerületi pozíciónak volt köszönhető, hogy egyáltalán szóba jöhetett a budai törökfürdők építészeti hagyományához kapcsolódás, bátran letérve a korszak kötelező stíluscsapásáról. Mindenesetre a korábbi faépítményt felváltotta egy klasszikus, nyolcszögű, opeionos nyílású kupolával fedett medencetér, és az azt körbeölelő kiszolgálószárnyak. A kupolát mozaik, a fürdő tereit sárga csempe borította, kívül terméskő és vakolt falak vették körül. A strand különlegessége a majdnem 1000 négyzetméteres hullámmedence volt, amelynek eredeti, szíjmeghajtású gépezetét Horthy Miklós egykori hajós főgépésze tervezte. Az ötvenes és a hetvenes években további kutakat fúrtak, gyerekmedence készült, iszapkezeléseket és masszázst is bevezettek, váltott napokon fogadták a női és a férfi közönséget. Csak a rendszerváltás környékén kezdődött a lepusztulás, ami a 2005-ös teljes bezáráshoz vezetett. A mostani megújulás nem csupán visszahozta az életbe a fürdőt és a strandot, de komoly távlatot is adott a további fejlesztéseknek. Az Archikon építésziroda Dobos Bence, Nagy Csaba és Nagy Zsolt vezetésével úgy rendszerezte a sokféle elvárt funkciót, hogy azok koncentrikusan szerveződjenek az építmény

Az új, 25 méteres, feszített víztükrű medence

KONCENTRIKUSAN SZERVEZTÉK
A SOKFÉLE FUNKCIÓT A TÖRÖKFÜRDŐ KÖRÉ

AZ IZGALMAS, FOLYTON VÁLTOZÓ
BELTEREKET MÉG MOZGALMASABBÁ
TESZIK A FOLYTON VÁLTOZÓ FÉNYHATÁSOK

Több irányban is átlátha-
tóak a belső terek

» Új színek váltották
az eredeti sárgát a fürdőben

ITTHON

magja, a törökfürdő köré. Így alakult ki a több mint 4000 *négyzetméteres bővítés, aminek* középpontjában a nyolcszögű kupolás tér áll, a T alakú, eredeti épülettel együtt – annak külső terméskő falai most belső udvarokra néznek, az új épület acélkeretbe foglalt belső üvegfalai pedig szépen feltárják a régi látványát –, körülötte pedig egy doboz-rendszerben helyezkedik el az összes további egység, az öltözők, a szaunák, a belső medencék, a pihenőterek, a büfé. Mindezt labirintusszerű folyosóhálózat kapcsolja össze, ami azonban tökéletesen átlátható – mivel a koncepció legmarkánsabb vonulata az volt, hogy a belső terek egyszerre több irányban is átláthatók legyenek, és ezáltal a zárt dobozok optikailag a külső tér részeivé is váljanak. Ezt az izgalmas, folyton változó képet tovább árnyalják a természetes fényhatások: az öltöző például félig transzparens kopolit üvegből készült, vagyis zárt, mégis átlátható, és minden irányban szórja a felülről, a nyitott felülvilágítókon át bejutó fényt. A folyosók végén hatalmas üvegfelületeken látunk ki a szabadba, emiatt tágul a térérzet és a természet beköszön a falak közé. Szükség is van erre, mert a járófelületet és a folyosók falait mindenütt szürke gránit borítja, ami sokáig állja a fürdőben kötelezően

Mint tóra a stégek, úgy simulnak a medencéhez a pihenőterek

ITTHON

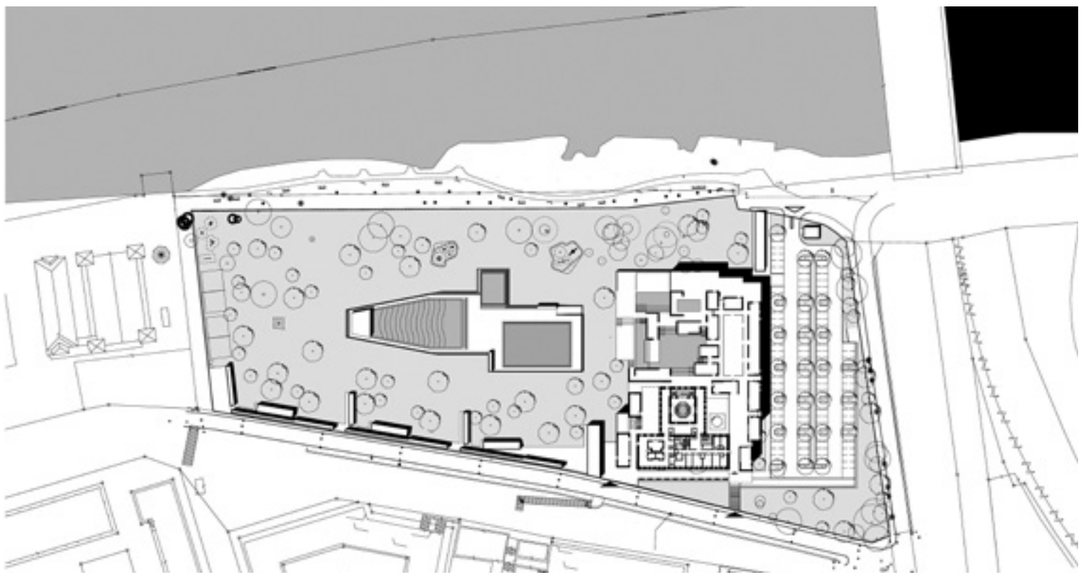

KINT EGY EGYSZERŰ, PUSZTÁN FUNKCIONÁLIS VILÁGBA KERÜLÜNK, AHOL A KÜLÖNBÖZŐ MEDENCÉKEN TÚL CSAK A FÜVES SZABAD TÉR URALKODIK

használt tisztítószereket; csak a szintén dobozszerűen felnyíló vizesblokkok kaptak a szürkét szépen ellenpontozó sárga kerámiaborítást, ami a régi keramitkockák színét is visszaidézi. Mire a nagy élménymedencéhez érünk, már egy sor olyan tér- és fényélménnyel találkoztunk, amelyek az érzékek számára szinte feloldják a kint és a bent éles határait. Ott pedig végképp eltűnnek a térfalak, és egy nagyon összetett, minden irányból más áthatásokat mutató látványsorozat fogad. A medence egyik része fölött hirtelen felugrik a mennyezet, és egy fénycsatornával a szabad ég alatti vízfelület hatását kelti. A medence víztükre majdnem teljesen elrejti az élményelemeket, csak a közepén ágaskodó nyakzuhanyok láthatók, az összes többi eszköz, a gránit fekvőpad, a vízbefúvók csupán a víz fodrozódásával érzékelhetők. A medencét körbevevő, élénk színű mázas kerámiával burkolt pihenőterek úgy simulnak rá a víz felszínére, mint egy tóra a stégek – itt is a határok elmosódását, a szilárd-folyékony, a sötét-világos ellentétpárok megbékélését, együttműködését érezni (ezt erősíti a külső termálmedence felé megnyitott kiúszó is), valami olyan alapvető természetközeli élményt, amit fedett fürdőkben nemigen tapasztalni. Talán az egyedüli ismert példa – amit maguk a tervezők is egyfajta mintául választottak – Peter Zumthor valsi fürdőépülete; annak átlátásait, a kő, a víz és a külső látvány misztikus élményét idézi meg egy-egy gyönyörűen megkomponált nézet itt, az élménymedence terében. De már innen is átlátni a következő, gyógyászati részlegbe, az oktogonális medencetérbe. Ezt korábban kisebb, lezárt terek

vették körül, most a vizuális áthatások jegyében a tervezők itt is megnyitották a falakat, pihenésre alkalmas kis beugrókkal, intimebb térrészekkel. A pihenő-folyosóról lehet eljutni a szaunákhoz; ezek egyetlen nagyszabású kőkockában kaptak helyet, mindegyik oldalt más típusú és méretű szaunakabin foglal el. Ez az egység a strand felől, de a fürdő bejáratától külön is megközelíthető, hogy zárás után különböző rendezvényekre is használhassák. A szaunáktól egy félig elkerített, merülő- és Kneipp-medencékkel, jégcsúszdával ellátott napozóterasz vezet le a strandra. Az átmenetet a fürdőépület falát kísérő termálvizes „brüggölő" és a szaunaterasz korlátja alatti kis úszórész képviseli. A belső tér kifinomult összemetsződései, irányított fényjáratai után kint egy sokkal egyszerűbb, pusztán funkcionális világba kerültünk, ahol a gyerekpancsoló, a vízilabdameccsekre is alkalmas úszómedence és a rendbe hozott régi kedvenc, a hullámmedence körül csupán a füves szabad tér uralkodik. A kinti, közel 1500 öltözőszekrényt és kabint mosdókkal, zuhanyokkal együtt három egységben, az utcai frontra telepítették, így semmi nem zavarja a strandolók szabad terét. A fürdő és a strandterület olyan értékekkel bővül, amelyek mellett egyre komolyabban fölvetődik a dunai oldal kérdése. A folyót a telektől elválasztó területe parti sétánnyá alakítására már nem kell sokáig várni, de az innen délre kezdődő, egykor virágzó csónakházi élet, és általában a Duna dél-pesti visszahódítása – akár a strand mellett egy Duna-uszoda kialakítása, vagy egy hajóállomás –, egy kellemes, lelassult, kikapcsolódást és természetközeliséget egyszerre kínáló vízparti városrész (amilyen egykor volt) életre segítésének esélye egyelőre nem realitás.

Az örök sláger,
a hullámmedence

Sötét-világos, folyékony-szilárd megbékélése

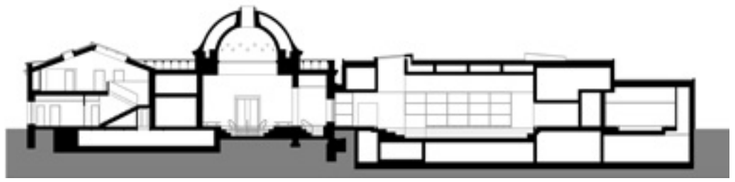

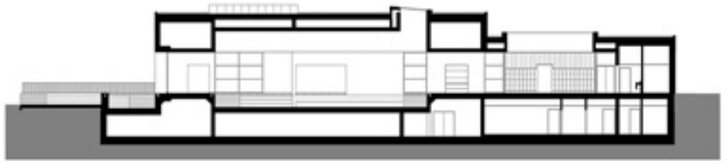

ÍTTHON

Olyan alapvető természetközeli élmény, amit fedett fürdőkben nemigen tapasztalni

Megbízó: BUDAPEST GYÓGYFÜRDŐI ÉS HÉVIZEI
Generál tervező: ARCHIKON
Kivitelező: E-BUILDER

Tervezés éve: 2016-2018
Építés éve: 2018-2019
Telek mérete: 25 645 m²
Bruttó szintterület: 9744 m²

Építészet, belsőépítészet: NAGY CSABA, PÓLUS KÁROLY, DOBOS BENCE LÁSZLÓ, NAGY ZSOLT
Építész munkatársak: TŐRÖS ÁGNES, NAHOCZKI ÉVA, BOTOS ANDRÁS, BÓDAY-BAGÓ BETTI, CHVALLA DIANA
Uszodatechnológia: SÁTH BEÁTA, SZABÓ-ERDÉLYI MÁTYÁS (FÜRDŐTERV)
Hullámgépészet: MENYHÁRT ANETT, NIEBLING ISTVÁN (DIALCONT)